Några sällsyntare coleoptera

Av Lars Huggert

Deronectes latus Steph. Hall., Gåsevadholm, Rolfsån nära Kungsbacka. Jag har sedan flera år tillbaka förgäves håvat efter arten i till synes lämpliga åar och bäckar framförallt i Släps socken, men utan resultat. Den 23.7.67 gjordes ett besök vid nämnda lokal, varvid en del trivialare arter håvades. Vid håvningarna uppenbarade sig emellertid flera ex. av den sälls. hemipteren *Aphelocheirus aestivalis,* vilken förekom i tre stadier. Av en händelse tog jag upp en på botten liggande träbit och på undersidan av denna satt ett par ex. av *D. latus.* Vid fortsatt letande under bräder, plåtbitar, tegelbitar o.dyl., som lossnat från en gammal vattenkvarn kunde ytterligare några ex. insamlas. Baggarna uppehöll sig endast under sådana bräder, som låg där vattnet strömmade — dock ej för fort. Under bräder i mer el. mindre stillastående vatten satt däremot ofta *D. 12-pustulatus* F. Ett par andra arter som förekom i stort antal under *D. latus*-bräderna, var *D. depressus* F. och *Platambus maculatus* L.

D. 12-pustulatus F. har jag tidigare håvat i antal i en liten å i Släps socken, där den uppehöll sig i täta bestånd av *Ranunculus peltatus* och *Myriophyllum.*

Dreposcia umbrina Er. Ög., Eknön i Slätbaken, 18.7.65. Ett ex. av arten hittades i en murken ek med bl.a. larver av *Osmoderma, Cetonia lugubris* Hbst. och troligen på grund av uppehållsorten *Cardiophorus gramineus* Hbst. Dessutom imagines av *Prionychus ater* F., *Euryusa sinuata* Er., *Ludius ferrugineus* L., *Pseudocistela ceramboides* L. Även fragment av *Tenebrio opacus* Dft.

Stenus aterrimus Er. Hall., Släp, 21.8.63. Ett ex. sållat ur en *Formica pratensis*-stack på torr gräsmark. Trots ivrigt sållande kunde inga fler ex. erhållas.

Stenus guttula Müll. Hall., Släp, 7.62. Ett ex. i sprucken lerbrink nära vattnet vid en liten å.

Achenium humile Nic. Ög., Å socken på Vikbolandet, 7.8.65. I en grusgrop tillhörig Rings gård togs ett ex. under en djupt liggande sten på en kulle av grus, sand och lite inblandning av lera. Under stenar i närheten hittades bl.a. *Staphylinus globulifer* Fourc., *Microlestes minutulus* Goeze. och talrika ex. av *Brachynus crepitans* L. I en tallstubbe angripen av *Spondylis* även larver av *Athous rufus* DeG.

Lymexylon navale L. Ög., Eknön, 4.7.65. Tre ex. av denna klassiska art togs under lös ekbark tillsammans med *Phosphaenus hemipterus* Gze., *Ctesias*

serra F. och *Hypophloeus fasciatus* F. Eken uppvisade utbredda gamla angrepp av *Agrilus biguttatus* F. Arten är konstigt nog ny för Ög.

Hypoganus cinctus Payk. Vg., Lökholmen utanför Vrångö, 31.7.66. En larv påträffades vid sållning av ormbunksrester i ett nyponsnår. Ön är i total avsaknad av träd sånär som på några förkrympta vildaplar och buskar i skyddade lägen. Arten är ju känd från div. lövträd, och larven ses rätt ofta i kanske främst vitrötad ekved. Larven förpuppades 7.4.67 och kläcktes 24.4.67.

Poecilonota variolosa Payk. Ög., Kuddby, 26.6.65. Tre ex. i barken på en solexponerad grov asp. Larver och gamla angrepp kunde konstateras på ytterligare ett 20-tal träd i omgivningen.

Trachys troglodytes Schnh. Hall., Vallda Sandö, 31.7.67. Larver och puppor i bladminor på *Succisa pratensis* på en rel. blöt strandäng.

Stenelmis canaliculata Gyll. Hall., Gåsevadholm, 23.7.67. Av en ren tillfällighet råkade jag under jakt på D. latus, i en spricka på en av brädbitarna få syn på ett kryp med oproportionerligt långa ben, vilket inte kunde vara något annat än den mkt. sälls. *Stenelmis*. Denna art har tagits en gång av Gyllenhal på havsstranden utanför Halmstad och i större antal i en å i Ög. av Sellman 1917. På den sistnämnda lokalen har den emellertid dött ut, vilket gör att den nu funna lokalen är den enda kända i Fennoscandia. Arten torde dock höra till de förbisedda och borde gå att finna i fler ursprungliga åar, kanske främst i SV Sverige. Vid Gåsevadholm har den bara påträffats sittande på undersidan av träföremål, som sjunkit till botten där vattenhastigheten är rel. ringa. Trots träget letande har den aldrig setts ute i själva strömfåran, fastän denna är föga djup, och det går att vada kors och tvärs. *D. latus* brukar ofta sitta under samma brädbitar och tycks föredra samma vattenhastighet. Sticker brädbitarna upp över vattenytan härbärgerar de ofta på undersidan talrika *Orectochilus villosus* Müll. *Stenelmis* är mkt. trög och rör sig först efter ett bra tag, samt sitter ofta inkrupen i sprickor och håligheter och är således svår att se. I följe har den *Helmis maugei* Bed. och *Lathelmis volckmari* Panz. På ett ställe hittades *Stenelmis* i större antal inkrupen mellan rester av stambaser och rötter av *Phragmites* på en grusbank under en lind, som lutade sig ut över vattnet. Vid ett besök 29.7.67 var både *D. latus* och *Stenelmis* betydligt talrikare än vid det första besöket. Sammanlagt sågs säkert ett 30-tal ex. av vardera arten.

Calitys scabra Thbg. Vb., Klabböle, c:a 7 km V om Umeå, 1.9.63. Ett 10-tal ex. hittades i sprickorna på en rödmurken kvarlämnad talltopp på ett gammalt hygge på Hässningberget. I de sprickor krypen höll till, var veden täckt av en tunn vit svamphinna påminnande om skumgummi. Arten är ny för Vb.

Thymalus subtilis Rtt. P. lpm., Rebiksmyren vid Peljekaise, 8.7.63. Ett ex. av denna sällsynthet togs på undersidan av en björkticka, och på en lutande björkstam i närheten sågs flera 10-tal ex. inkrupna mellan tunna vita träsvampar, vilka täckte hela undersidan av stammen. Nb., ett par mil V Överkalix togs den 14.7.64 ett ex. under barken på en bränd björk. Arten är ny för P. lpm. och Nb.

Lado jelskyi Wank. Vb., Kulbäcksliden, 31.10.64. Flera larver sållades från en ipid-angripen gran. Den 2.12.64 kläcktes en av dessa larver. Åtskilliga imagines har den 28.9.65 och 10.9.67 sållats fram ur liknande granar. Arten är ny för Vb.

Liesthes seminigra Gyll. Vb., Klabböle, 11.11.62. Ett ex. sållat ur en murken björk i frodig granskog. Två ex. vid sållning av en grov stockmyre-angripen svampig asp den 3.5.67 på Vitberget vid Kassjö. Arten är ny för Vb.

Grynobius planus F. Hall., Släp, 5.11.66. Arten kan nog sägas vara den vanligaste i det fria levande anobiiden efter norra Hallands kust. Vid en undersökning av en på marken liggande murken och svampig bokstock hittades utbredda angrepp och även imagines, i den rel. lösa veden. Under fortsatt letande påträffades även angrepp i klena stående och helt barkfallna ekar. I dessa slingrade sig gångarna i gränsskiktet mellan den lösa yttre vitrötan och den hårda kärnveden. Den vitrötade veden innehöll även larver av *Conopalpus* och puppor av *Dasytes coerulea* DeG. I den hårda kärnveden, särskilt vid basen, fanns angrepp av *Strangalia maculata* Poda. Nära Särö sågs angrepp i vildapel och slån växande i strandklapper nära vattnet. Här hade dimensioner på en knapp cm räckt för baggens utveckling. Senare har M. Idar meddelat mig, att han i Bohuslän sett angrepp i ljungstammar. Vid ett besök på Vallda Sandö ett par dagar senare undersöktes en liten lövskogsdunge, där arten påträffades i rönn, ask och alm.

Vg., Amundön, 20—22.3.67. Arten har här dels anträffats i en asplåga och dels i en solexponerad hasselbuske. Hasseln var rel. grov och uppvisade mkt. utbredda angrepp i de avtorkade stammarna. Här hade både lös och fast soltorkad ved annekterats. Den förekom även sparsamt i den mot SV liggande ekkrattskogen. Angrepp har här bara setts i gamla torra rester efter uppstående stammar, särskilt där dessa övergår i färsk ved. Arten är ny för Vg. men har tidigare tagits i ett ex. svärmande över krattskogen en sommarkväll för ett antal år sedan av J. Jonasson.

Theca pilula Muls. Rey. Vb., Klabböle. Vid ett besök den 4.6.67 tillsammans med M. Idar för att försöka få tag på *Calitys* undersöktes en tallåga med brun krympröta och ett överdrag av den tunna svamphinna, som brukar tilltala *Calitys*. När denna ved bröts sönder, hittades små larver av anobiidtyp. Dessa gnagde slingrande gångar i veden alldeles under svampen ner till en knapp centimeters djup. Pågående angrepp sågs endast på de ställen, där svampen var färsk och veden något fuktig. Först tänkte vi oss, att det kunde röra sig om en *Dorcatoma*. Idar hade erfarenhet av *D. serra* Panz., vilken lever på liknande sätt i lövträdsved. Det kunde emellertid på grund av trädslaget knappast vara denna art. Inte förrän omkring 11.7.67 då baggarna kläcktes, började misstankarna falla på *Theca*. Denna art är ju mycket sällsynt och endast funnen enstaka och tillfälligtvis på olika platser över hela landet. Så vitt jag vet har den aldrig kläckts förut i Sverige. Palm har emellertid kläckt den ur tickor tagna på Rhodos 1.7.58. Tillsammans med *Theca* kläcktes även en liten stekel, *Phloeocharis subtilissima* Mnh. och *Oligota apicata* Er. Alla de tre skalbaggsarterna är nya för Vb.

Pytho abieticola J. Sahlb. Vb., Kulbäcksliden, 30.10.64. Denna mkt. sälls. urskogsrelikt hittades under barken på ett 10-tal granar i form av larver och enstaka imagines. Larver sågs endast inom ett rel. litet område vid kanten av en myr samt på en holme i denna. Stammen får nog bedömas som mycket svag. De granar, som innehöll larver var klena, utom i ett fall då toppen på en grövre låga hade angripits. Samtliga lågor låg i öppet läge samt från ett par dm till ett par m över marken. Levnadssättet i denna skog stämmer alltså väl med vad t.ex. Palm har iakttagit. Vid besök den 28.9.65 och 10.9.67 kunde det konstateras, att arten lever kvar i området. Den är även ny för Vb.

Salpingus bimaculatus Gyll. Vb., Baggböle, 3.11.62 och 17.11.62. Flera ex. sållades fram ur barrförna vid basen av några grova tallar i en älvbrink. Arten är mycket lokal och har aldrig hittats vid andra tallar i närheten. Ett ex. sållades fram på en liknande lokal 29.3.64 vid Sörfors en bit längre upp efter Umeälven. Den 13.10.66 ytterligare ett ex. vid basen av en grov tall på en hed nära Vindeln. På Baggböle-lokalen har senare flera ex. sållats fram men aldrig i större antal. Den är ny för Vb., och om dess levnadssätt vet man föga, då den endast tagits mer el. mindre slumpartat och i enstaka ex. Lundberg har emellertid påträffat den på samma sätt i Nb.

Bland följearter kan nämnas *Salpingus castaneus* Panz., *Rabocerus foveolatus* Ljungh., *Cryptophagus dorsalis* Sahlb., *Scymnus suturalis* Thbg? och *Calvia 14-guttata* L.

Platydema violaceum F. Ög., Eknön, 25.7.65. Under barken på en ek hade en vecka tidigare ett par täckvingar hittats av denna art. I hopp om att hitta imagines genomsöktes området närmast eken noggrant, och efter en stund påträffades i mkt. skuggigt och fuktigt läge en nerblåst ekgren. När denna undersöktes närmare, sågs tre ex. under barken alldeles i kanten på en blåsvart geléartad svamp.

Typhoëus typhoëus L. Sk., Sandhammaren, 15.5.65. Vid ett besök en kall dag med styv SO kuling insamlades en del insekter under tång på stranden. Plötsligt sköljde en stor våg upp en *Typhoëus* framför fötterna på mig. Baggen satte genast av i »full fart» uppför stranden och verkade inte det minsta tagen av det kalla badet, varför det föreföll mig föga troligt att den legat i någon längre stund. Visserligen blåste det rakt från Bornholm, men den kan knappast ha lyckats hålla sig i luften merparten av sträckan Bornholm—Sandhammaren, vilket den på grund av den visade livligheten måste ha gjort. Det andra alternativet vore då att den kommer från det svenska landet. Detta förefaller inte alltför otroligt, då den har funnits i Sverige förr. Sista gången togs den av Varenius 1893 vid Ängelholm.